

твори конкретного автора, мав довести доцільність їх використання вихователем у ЗДО. Інший студент мав погодитися з позицією однокласника або ж зайняти діаметрально протилежну, аргументувавши свій вибір.

Оцінюючи відповіді студентів, викладач ураховував: знання дитячої психології, дошкільної педагогіки, фахових методик, дитячої літератури і вміння добирати твори та доцільно використовувати їх у процесі роботи з дітьми дошкільного віку.

Отже, використання проблемного навчання, інтерактивних технологій на заняттях з курсу «Дитяча література» сприятиме формуванню літературної компетентності в майбутніх вихователів. Подальші наукові розвідки стосуватимуться формування літературної компетентності в майбутніх вихователів під час педагогічної практики.

Література

1. Богданець-Білокаленко Н. Формування художньо-мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку: компетентнісний підхід. Монографія. За загальною редакцією Г. В. Беленької, О. А. Половіної. – К., 2015. – С.147-173.

УДК 373.3.017.4-053.5(477)(043.2)

Данько Н.П.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної і початкової освіти Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
8ndanko@gmail.com

ЗДІЙСНЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

На сучасному етапі розбудови української початкової школи актуальними напрямками є національне, патріотичне та громадянське виховання. Відчувається необхідність в актуалізації змісту, методів організації діяльності школярів, спілкування та формування позитивного досвіду суспільної поведінки.

Постановка проблеми. В Україні з 2017 року початкові школи розпочали роботу за проектом нового Державного стандарту початкової загальної освіти, в якому передбачено: збереження цінностей дитинства, гуманізація навчання, особистісний підхід, вияв творчості та розвиток здібностей учнів.

Серед проблем вітчизняної освіти, що стали причиною сучасної реформи, названо: «...умови навчання дітей, особливо 6-річних першокласників, наповнення класів, режим навчання, вимоги до приміщення, забезпечення харчуванням, матеріальна база у переважній більшості закладів освіти не відповідають психофізіологічним особливостям розвитку учнів... з кожним роком збільшуються ризики погіршення фізичного та психологічного здоров'я дітей» [1, с. 8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливим чинником якісної початкової освіти є впровадження компетентісно зорієнтованого навчання. Як зазначено, метою початкової школи в Україні є: «різнобічний розвиток особистості дитини відповідно до її вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей, формування в неї загальнокультурних і морально-етичних цінностей, ключових і предметних компетентностей, необхідних життєвих і соціальних навичок, що забезпечують її готовність до продовження навчання в основній школі, життя у демократичному суспільстві» [1, с.10]. Одним із компонентів Нової української школи названо: «Новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві» [1, с.11].

Мета публікації полягає в актуалізації значення громадянської освіти молодших школярів у реаліях сьогодення та необхідності формування громадянських компетентностей молодших школярів.

Завдання: 1) розглянути важливу складову – зміст Нової української школи; 2) назвати ключові компетентності, що мають бути сформовані у молодших школярів; 3) розкрити складові моделі компетентностей учнів у галузі громадянської освіти; 4) запропонувати можливі шляхи підготовки майбутніх вчителів до здійснення громадянської освіти дітей молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Рекомендаціями Європейського парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя визначено 10 компетентностей: спілкування державною мовою, спілкування іноземними мовами, математична компетентність, компетентності в природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрова компетентність, уміння вчитися впродовж життя, ініціативність і підприємливість, соціальна та громадянська компетентність, обізнаність та самовираження у сфері культури, екологічна грамотність і здорове життя.

Проект «Розвиток громадянської компетентності учнів Нової української школи: перший цикл початкової школи» здійснюється Всеукраїнським фондом «Крок за кроком». Авторами проекту (Софій Н.З., Онопрієнко О.В., Найда Ю.М., Пристінська М.С., Большакова І.О.) розроблено навчально-методичні матеріали з формування громадянської компетентності учнів Нової української школи.

До змісту освіти у проекті Державного стандарту початкової загальної освіти належить громадянська галузь. У межах даної освітньої галузі мають обов'язково бути зазначені загальні очікувані результати та конкретні очікувані результати. До моделі компетентностей для культури демократії автори проекту віднесли 4 групи компетентностей, що розподілено за такими напрямками: цінності, вміння, ставлення, знання. Так, основними цінностями, які варто формувати у дітей є: повага до людської гідності та прав людини; визначення цінності культурного різноманіття; визнання цінності демократії, справедливості, рівності та верховенства права.

Серед вмінь названо: уміння самостійно вчитися, уміння слухати та спостерігати, уміння співпрацювати, уміння вирішувати конфлікти, емпатія. У

сучасних умовах педагогам варто особливу увагу приділяти формуванню таких цінностей, як: людська гідність, чесність, справедливість, свобода, демократія, повага до себе та інших, патріотизм, що сприятиме гармонізації сучасної соціальної ситуації в нашому суспільстві.

Знання та їх практичне розуміння представлені наступними компетентностями: знання самого себе та критична самооцінка; знання та критичне розуміння мови й особливостей спілкування; знання та критичне розуміння світу: політики, прав людини, культури, релігії, історії, ЗМІ, економіки. У сучасних учнів варто формувати такі ставлення: відкритість до інших культур, переконань і світогляду інших людей; повагу; громадянську відповідальність; впевненість у собі.

Громадянські компетентності можливо формувати в дітей за таких умов: створення спільноти в класі, формування спільних цінностей, розвиток навичок спілкування, розвиток соціальних навичок, формування демократичних цінностей. Всі вищезазвані складові, умови та методичні особливості здійснення компетентної освіти детально розглянуто під час онлайн-курсів по НУШ, які проходили освітяни України протягом 2018 року.

З метою якісної професійної підготовки сучасних вчителів початкових класів варто переглянути зміст лекційних та практичних занять з таких навчальних дисциплін: «Педагогіка», «Методика виховної роботи», а також завдання педагогічної практики, яку студенти проходять щороку в початковій школі. Під час академічних занять слід акцентувати особливу увагу не лише на сутнісний сенс понять: «громадянська освіта», «громадянське виховання», «громадянськість», але й детально розглядати значення цінностей, компетентностей та педагогічних умов їх формування.

Студенти мають знати всі громадянські компетентності, що будуть формувати у дітей молодшого шкільного віку, та володіти методикою громадянського виховання. Тому, на нашу думку, варто посилити тематичну складову названих вище навчальних дисциплін та запровадити спеціальний курс з методики громадянського виховання учнів початкових класів. Це надасть змогу якісно підготувати вмотивованих вчителів, які матимуть можливість здійснювати громадянську освіту та формувати важливі компетентності свідомих громадян України.

Висновки. Отже, в сучасних умовах виникла потреба в свідомих громадянах, що поважають себе та інших, є носіями української мови та української культури; назріла необхідність здійснення соціальної складової виховання та формування громадянської компетентності. Вільна, свідомо, самостійна особистість, яка зберігає традиції, культуру рідного краю, знає історію, активно сприяє розвитку країни – це спільна мета українських освітян, до якої ми маємо прагнути. У перспективі пропонуємо активно залучати педагогів до здійснення громадянської освіти, вдосконалювати методику громадянського виховання та висвітлювати результати сучасних досліджень у галузі громадянської та історичної освіти.

Література

1. Нова українська школа: порадник для вчителя/ Під заг.ред. Бібік

Н.М. – К.: ТОВ Видавничий дім "Плеяди", 2017. – 206 с.

2. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти: посібник для вчителів і методистів початкового навчання / О.Я. Савченко. – 2-ге вид., доповн., переробл. – К. : Богданова А.М., 2009. – 226 с.

УДК 159.946.3

Демидась С. Р.,

методист навчально-методичного центру
психологічної служби і соціальної роботи
ТОКІППО

ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА: МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД

Зміни, які відбуваються сьогодні в освіті, потребують переосмислення вимог до особистості педагога. Актуальним постає завдання до вчителя як до особи, яка наділена певними професійними обов'язками і виконує відповідні професійні функції: вміння поєднати психологічні, психофізіологічні та соціально-психологічні якості, які становлять психологічну культуру.

Поняття «психологічна культура» утворилося на перехресті різних наук: культурології, соціології, філософії, етики, психології. З нашої точки зору, висока психологічна культура дає вчителю можливість компетентного вибору ефективних форм, методів, засобів навчання і виховання, що є запорукою успішного здійснення педагогічного процесу. Адже саме недостатньою психологічною грамотністю педагогів пояснюється велика кількість їхніх помилок і упущень. Зокрема, наявність стереотипів у сприйманні та оцінюванні дітей; незнання вікових особливостей дітей; недемократичний стиль спілкування, який часто є причиною різноманітних ускладнень у взаєминах з учнями.

На сьогодні вже існує певна кількість досліджень, де розглядаються різні аспекти, рівні та складові психологічної культури. Так, психологічна культура включає в себе як освіченість у сфері психології, так і основні параметри розвитку особи, оскільки не може розглядатись поза контексту тої культури, у якій людина виросла і живе, бо містить в собі риси як загальнолюдської, так і національної культури.

В. О. Сухомлинський стверджував, що вчитель має бути активним організатором, наполегливим, вміти володіти собою й впливати на інших таким чином, щоб кожен учень усвідомлював себе громадянином, хранителем духу народу, його ідей, його багатств і цінностей, його неминучої величі [7, с. 338]. Він має бути фахівцем не тільки з того предмета, який викладає, а й педагогом-вихователем, тобто поєднувати в собі майстерність педагога і вихователя. Навчаючи, він має не лише давати учням знання, а й прищеплювати гуманні ідеали, пробуджувати потребу до суспільно-корисної діяльності, виховувати активну життєву позицію.

Авторка книги «Психологічна допомога і консультування в практичній психології» дає визначення психологічної культури як турботи про своє